

u s u l g e r e ğ i

Bu kitap, Jaklin Çelik'in, bir bölümü *Öküz, Varlık, Fesat, Uç, Haliç Edebiyat* dergilerinde yayınlanmış on üç öyküsünden oluşuyor.

Varlık Yayınları'nın düzenlediği Yaşar Nabi Nayır Öykü Yarışması'nda (1999) yazara, dikkate değer öykücü sıfatı kazandıran "Kiralık Ev", "Çengelliğne", "Sıçan Kapanı", "Hay Allah" ve "Taze Gelin" adlı öyküler de bu kitapta yer alıyor.

Kum Saatinde Kumkapı, yazarın bu ilk tecrübelerinin bir ürünü ve ilk kitabı...

Metinde geçen Ermenice konuşma, özel ad ve sözcükler ile TDK tarafından yayınlanan Türkçe Sözlük'te (1998) yer almayan bazı deyişlerin yanına (*) konularak, sayfa altlarına açıklamalar verildi. Türkçe yazımda ise, Ömer Asım Aksoy'un *Ana Yazım Kılavuzu*'na uyulmaya çalışıldı.

y a y ı n c ı n ı n n o t u

KUM SAATİNDE
KUMKAPI

A r a s Y a y ı n c ı l ı k

İstiklal Caddesi, Hıdivyal Palas 465/Z.

34430 Tünel, Beyoğlu-İstanbul

Tel: (0212) 252 65 18 - 243 06 02

Fax: (0212) 252 65 19

info@arasyayincilik.com

www.arasyayincilik.com

Jaklin Çelik

Kum Saatinde Kumkapı

Yayına Hazırlayan

Rober Koptaş

Kapak Tasarımı

Mehmet Sinan Niyazioğlu

Kapak Fotoğrafi

Ara Güler

ISBN 978-975-7265-29-2

Baskı

Sena Ofset

Tel: (212) 613 03 21

Birinci Baskı: Ağustos 2000, İstanbul

İkinci baskı: Şubat 2008, İstanbul

KUM SAATİNDE KUMKAPI

ÖYKÜ

JAKLİN ÇELİK

ARAS

Jaklin elik

Jaklin elik 1968'de Diyarbakır'da doğdu. Kk yaşta, ailesiyle birlikte İstanbul Kumkapı'ya yerleşti. Gedikpařa'daki Surp Mesropyan Ermeni İllokulu'nda ve Çemberlitař Kız Lisesi'nin orta kısmında okudu. Daha sonra iř hayatına atıldı.

Bir yıl süreyle, İstanbul'da Ermenice-Türkçe yayın yapan Agos gazetesinde basın-yayın sayfası editörlüğü yaptı, "Keman alan Balıklar" adlı köşesinde yazılarını yayınladı. 1999 yılında Varlık Yayınları'nca düzenlenen Yaşar Nabi Nayır yk Yarışması'nda ilk dörde girerek "dikka-te değer" seçildi.

Kum Saatinde Kumkapı İngilizceye evrilerek **Stories from the Sandgate** adıyla yayımlandı (itlembik, 2002). Aras Yayıncılık tarafından 2003'te yayımlanan ikinci kitabı **Yılanın Yolu**'nda "Durak" ve "Yol" adını verdiği iki ana izlek üzerinden, gitme eylemine, kadere, tesadüflerin insan hayatındaki belirleyiciliğine ve bilumum insanlık hallerine dair öyküler kaleme aldı.

Dięer kitapları: **yklerle ABC** (Adam, 2004); **Kaçak Yolcu** (itlembik, 2005).

Annem Mari elik'e

İçindekiler

Kiralık Ev	9
Üç Kısa Kokulu Nefes... ..	17
Deniz Mıgırđıç'ın Gökyüzü Sarkis'in	27
Kadınlar Koğuşu	35
Yaradanla Hesaplaşma.....	43
Pervane	49
Çengelliğne	55
<i>İstasyon Üçlemesi</i>	
I. İstasyonda Başladı Hayat.....	61
II. Diyarbakır-İstanbul Hattı.....	77
III. Sirkeci-Halkalı Hattı.....	97
Sıçan Kapanı	100
Hay Allah!	108
Taze Gelin	120

Kiralık Ev

Genç kadın, cumbalı ahşap evin önünde durdu. Dört katlı binayı aşağıdan yukarıya süzdü. Elini tuttuğu çocuk, iki kanatlı tahta kapının önünde ufakcık kalıyordu. Kadın, “Herhalde burası.” diye düşündü. Kapının yanındaki ipi iki defa çekip bıraktı; çingirak üç dört defa vurdu. Çocuk, gözlerini ipe dikti, bütün çabalarına rağmen sesi çıkaran çingırağı göremedi.

Alelacele üstüne başına son bir çekidüzen verdi genç kadın. Çocuğun cebindeki mendilin yerinde durup durmadığını kontrol etti.

“Burnun akarsa sil kızım, olur mu?”

Çocuk; “olur” dercesine başını salladı. Elini cebine sokup mendilini sıkı sıkıya tuttu.

Çok geçmeden, geniş, kocaman tahta kapı önce “şlink” sonra “şlank” sesiyle aralandı. Tavandaki delikten sarkan ip, kapının açılan kanadındaki kilidin diline bağlıydı. Böylelikle, ip yukardan çekildiğinde, demir dil kapının sabit kanadı üzerindeki raydan kurtulup ardına dek açılıyordu. Çocuk, kapı açıldığında yüzüne vuran serin havayı hissetti, gördüğü manzara büyüleyiciydi. Annesi, yüksek tavanlı mermer taşığa adımını attı, tahta kapıyı yavaşça yerine itti. Bu defa kapı “şlank” sesiyle kapandı.

Sağlı sollu iki tahta merdiven yukarıya, birinci kata çıkıyordu. Önlerinde duran iki taş basamak, iki metrekarelik, sağında ve solunda iki küçük bölmenin bulunduğu iki tahta kapılı sahanlığa iniyordu. Daha önce banyo olarak kullanılan bu bölmeler, merdiven boşluğundan yararlanılarak yapılmıştı ve şimdi odunluk olarak kullanılıyorlardı.

Merdivenlerden ağır ağır inen birinin ayak sesi duyuldu.

“Ev sahibi herhalde.” diye düşündü kadın.

Tek basamakla ikinci büyük taşığa indiklerinde, çocuk usulca annesinin elinden sıyrılıp, sol dip kısımdaki bahçe kapısına yöneldi. Güneş ışıkları içerdeki nem kokusuyla birlikte yüzüne vuruyordu. He-

men solda, duvarın üzerindeki örümcek tutmuş taş rafta renkli bir tabak ilişti gözüne. Elini uzatıp almak istediğinde tabak yere düşmüştü bile.

Arkadan, yaşlı, kısık, tiz bir ses:

“Dokunma ona, bak ne yaptın!” diye bağırdığında, çocuğun ilk gördüğü, annesinin yüzündeki o mahcup ifade oldu.

Genç kadın alt dudaklarını ısırarak, tabağı yerden aldı ve rafa, tozların arasındaki temiz kalmış dairenin üzerine özenle yerleştirdi. Küçük çocuk, sesin sahibi yaşlı kadınla göz göze geldiğinde, sesi gibi yüz ifadesi de hiç hoşuna gitmedi. Kadının açık renk sahablığının altındaki vücudu kaskatı kesilmiş, elleri titriyordu. Bembeyaz saçlı, pamuk tenli bu kadının, kendisinden pek hoşlanmadığını anlamıştı. Zaten bunu fazlasıyla belli de etmişti.

Yaşlı kadın evi kiralamak için gelen genç kadına döndü:

“Ben evimde çocuklu aile istemiyorum.” dedi bir çırpıda.

Genç kadının yüz ifadesinde, eteğine yapışmış duran çocuğuna karşı bir suçlama yoktu artık. Yaşlı kadın evinde kesinlikle çocuk istemiyordu. Onu ikna etme girişimleri boşuna olacaktı. Bu sert çıkış karşısında, iki çocuğunun daha kendisiyle gelmek istediğini, utanma belasına onları evde bıraktığını nasıl söyleyebilirdi genç kadın.

Kısa süren sessizliği, tahta basamaklardan aşağı inmekte olan terlik sesleri bozdu.

“*Digin Azat, ur es*?*”

“*Hos em Kayane, yegur*!*”

Çocuk, gözlerini fal taşı gibi açtı. Ayak seslerini dinledi. Anlamadığı bir lisan konuşan biri giderek yaklaşıyordu. Bu ikinci yaşlı kadının suratından önce siyah file terliklerine dikti gözlerini. Kayane, Azat’a dönerek, İstanbul Ermenilerinin şivesiyle:

“Ev için geldiler?” diye sordu.

Azat memnuniyetsizlik belirten bir edayla:

“E he...” demekle yetindi.

Kayane bu cevabı aldıktan sonra genç kadına:

“*Haysınız*?*” diye sordu. Şaşalayarak sorusunu düzeltmeye koyuldu hemen. “Yani Ermeni misiniz, demek istedim...”

Genç kadın bu sorudan biraz sıkılmış gibiydi.

“Kocam *Hay*, ben *Süryaniyim*.”

Bu defa iki yaşlı kadının gözleri fal taşı gibi açıldı. Şaşkın bakan iki çift göz genç kadına dikildi.

Kayane:

Digin Azat, ur es: (Erm.) Azat Hanım, neredesin?

Hos em Kayane, yegur: (Erm.) Buradayım Kayane, gel!

Haysınız!: [=Hay mısınız? =Ermeni misiniz?] Ermenice’de “mı/mu” gibi soru ekleri yoktur ve sorular ses tonu değiştirilerek sorulur. Kayane’nin sorusu Türkçe’yle harmanlanarak konuşulan İstanbul ağzına güzel bir örnek oluşturuyor.

“Siz de vaftiz oluyorsunuz?” diye sordu.

Genç kadın şaşırmişti.

“Tabii ki, bütün Hıristiyanlar gibi.”

Evi kiralamaya gelen genç kadın, anlam veremediği bu soruya şaşırmış, iki yaşlı kadına bakıyordu. Kayane kendini hemen toparladı.

“Bilgisizliğimizi bağışla kızım. Azat da, ben de daha önce bir Süryani’yle tanışmamıştık. Oğlan senindir?”

Gerginleşen ortam bu soruyla biraz yumuşamıştı.

“Oğlan değil, kız.” dedi genç kadın.

Kayane’nin kelebek gözlüklerinin arkasındaki gözleri nemliydi. Çocuğa yaklaşp onu yanaklarından öptüğünde, taşıktaki nem kokusunu naftalin ve sarmısak kokusu bastırdı. Genç kadına döndü:

“Başka çocuk var mı?”

Genç kadın bir çırpıda:

“Bundan büyük bir kız, bir de oğlan var evde.”

Kayane, Azat’a döndü; “Azat *ka**! Desene evimiz şenlenecek!” dedi. Azat ifadesiz baktı Kayane’nin suratına. Sinirlenmişti.

Genç kadın bir çırpıda çocuklarının iyi özelliklerini saymaya başladı. O sıra küçük kız cebinden mendilini çıkarıp akmayan burnunu sildi. Bunu ya-

ka: İstanbul Ermenicesi’nde, kadınlara yönelik, “be, ayol” anlamında hitap.

parken de tiz sesli yaşlı kadının gözlerinin içine içine bakıyordu.

Ev sahibesi Azat Hanım evini üç çocuklu bir aileye kiralamaya gönülsüzce razı oldu. Arkasından, şartlarını birbiri ardına sıralamaya başladı.

“Her hafta merdivenler ve taşlık silinecek. Tahta bezi iyice sıkılacak. Bez sulu kalırsa merdivenler tahta olduğu için çürür, taşlığın zemini de mermer olduğu için üzerlerine basıldığında çamur olur. Taşlığın sokağa bakan camları ayda bir kez silinecek, örümcekler alınacak. Kapıyı hızlı kapatmak yok. Çocuklar basamakları yavaş inip çıkacaklar. Evimi sokak gibi kullanmak yok! Onun dışında hele bir yerleşin de konuşuruz. Şimdi aklıma pek fazla bir şey gelmiyor...”

Kayane döndü, biraz mahcup bir ifadeyle:

“Kızı bu kadar korkutma, eve hizmetçi aldığını zannedecek.” dedi.

Azat ters ters baktı Kayane’ye.

Genç kadın hemen atıldı.

“Tamam, kabul ediyorum.”

Kayane rahatlamıştı.

O gün, doğal olarak, ilerde olacıklardan hiç kimsenin haberi yoktu.

Nasıl olabilirdi ki? Kim bilebilirdi, yaşlı Azat’ın tersleyerek konuştuğu bu genç kadını beş yıl sonra evlat edine-

ceğini; genç kadının otuz yıl boyunca o evde oturacağını, kendisine miras kalan evi sırf Azat'a bağlı anılarından dolayı satmak istemeyeceğini.

O gün için kestirmesi en kolay olan; Azat ile küçük kızın birbirlerine hiçbir zaman ısınamayacaklarıydı. Ve üvey anneanne hastane yatağında son günlerini geçirirken bile, adı konulmadık o ilk bakışmalar çocuğun hafızasından sonsuza dek silinmeyecekti.

Kayane ise çok sevdiği ufaklığa sorduğu “Ben ölürsem beni unutur musun?” sorusunun yanıtını zamansız ölümden sonra fazlasıyla alacaktı.

Bütün bunları o gün hiçbiri bilmiyordu...

Küçük kız artık bahçeye çıkabilirdi. Fakat eşikten dışarı attığı ilk adım, o tiz, yaşlı sesi yine harekete geçirdi:

“Basma oralara! Çamuru içeri getireceksin!”

Öküz, 22 Ağustos 1996

Rendihan 21, 25
Reflid 81
Sabiha teyze 66
Salih 32-33
Sagrada 145-146
Samsun 37
Sarkis 27, 30-31, 33
Sat>lm>fl 44-47
S>lolar 81
Sirkeci 61, 97-98
Suren 134, 136, 143, 148
Suren amca 142-145
Süryani 12-13
fiükrü 130
Takvor amca 18, 21, 23-24
Tanr> 36, 134
Tanr>m 60
Tatar 72
Trabzon 149
Türk 79
Türkçe 12, 69
Üsküdar 107
Vartanufi 124-127, 129-130, 135-139,
142-143, 146-147
Vartuhi 27-31, 33
Verjin 128, 146
Yaradan 43, 47
Yenikap> 99
Yerçanik 56-60
Zo 30